

DET LÖNAR SIC

En analys av 28 arbetsmarknads-
projekts samhällsekonomiska potential

THEMEGROUP
YOUTH

Skrifter från Temagruppen Unga i arbetslivet 2011:2

Temagruppen Unga i arbetslivet

Temagruppen Unga i arbetslivet ska verka för att erfarenheter och kunskaper tas tillvara från projekt som har finansiering från Europeiska Socialfonden. I temagruppen samarbetar Arbetsförmedlingen, Communicare, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting samt Ungdomsstyrelsen.

© Ungdomsstyrelsen 2011

ISSN 1651-2855

ISBN 978-91-85933-43-3

projektledare **Magnus Björkström**

författare **Payoff AB**

grafisk form/omslag **Marcus Westfal**

distribution **Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm**

tfn **08-566 219 00, fax 08-566 219 98**

e-post: **temagruppen@ungdomsstyrelsen.se**

webbplats: **www.temaunga.se**

Förord

Det lönar sig har producerats av Payoff AB för Temagruppen Unga i arbetslivets räkning. Temagruppen Unga i arbetslivet är ett gemensamt projekt mellan Ungdomsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, SKL, Försäkringskassan, Skolverket, Communicare och Socialstyrelsen. Vi gör omvärldsanalyser och gemensamma rapporter samt samlar in, analyserar och sprider erfarenheter från de projekt som bedrivs med finansiering från Europeiska Socialfonden i Sverige och andra länder under programperioden 2007-2013.

Temagruppen Unga i arbetslivet har i sin dialog med projekt i landet uppmärksammat både det ökande användandet av socioekonomiska kalkyler i projekt samt att många projekt och andra aktörer efterfrågar kunskap om dessa metoder och de resultat som finns.

Det lönar sig är en sammanfattande analys av 28 projekt med tillsammans över 500 unga deltagare i åldern 18 till 30 år. Payoff har gjort så kallade payoff-kalkyler för att undersöka projektens lönsamhet och verkningsgrad. Rapporten beskriver projektens faktiska lönsamhet och hur snart den investering som görs i arbetet för att bryta ungas marginalisering kan återbetala sig.

Under 2010 gav Temagruppen Unga i arbetslivet inom samma tema ut publikationen **Unga som är utanför arbetsmarknaden - En socioekonomisk diskussion**, författad av Ingvar Nilsson (SEE & OFUS). Rapporten beskriver vad som är en kostnad och vad som är en investering när vi arbetar med att bryta ungas marginalisering på arbetsmarknaden samt att vi riskerar att missa viktiga kostnadsöverföringar mellan sektorer och huvudmän om vi inte har ett helhetsperspektiv. I rapporten ges två faktiska exempel på marginaliserade unga, insatser och vad vi kan tänkas få för kostnader och vinster, i olika sektorer och som helhet, om vi investerar i att bryta marginaliseringen.

Det lönar sig är författad av Claes Malmquist och Sven Vikberg vid Payoff AB och såväl dataunderlaget som slutsatserna i rapporten är deras.

Temagruppen Unga i arbetslivet vill tacka Claes Malmquist och Sven Vikberg vid Payoff AB för deras arbete. Ett tack går också till Magnus Björkström, utredare i Temagruppen unga i arbetslivet, som koordinerat arbetet.

Inger Ashing, ordförande
Temagruppen Unga i arbetslivet

Innehåll

7 INLEDNING

Sammanfattning och slutsatser
Lönsamheten i samhället som helhet
Några tydliga framgångsfaktorer för ett lyckat projekt

10 1. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV MÅLGRUPPEN SOM INGÅR I UNDERSÖKNINGEN

10 2. BESKRIVNING AV ARBETSMARKNADSPROJEKTEN

11 3. BESKRIVNING AV DEN BERÄKNINGSMODELL SOM ANVÄNDS

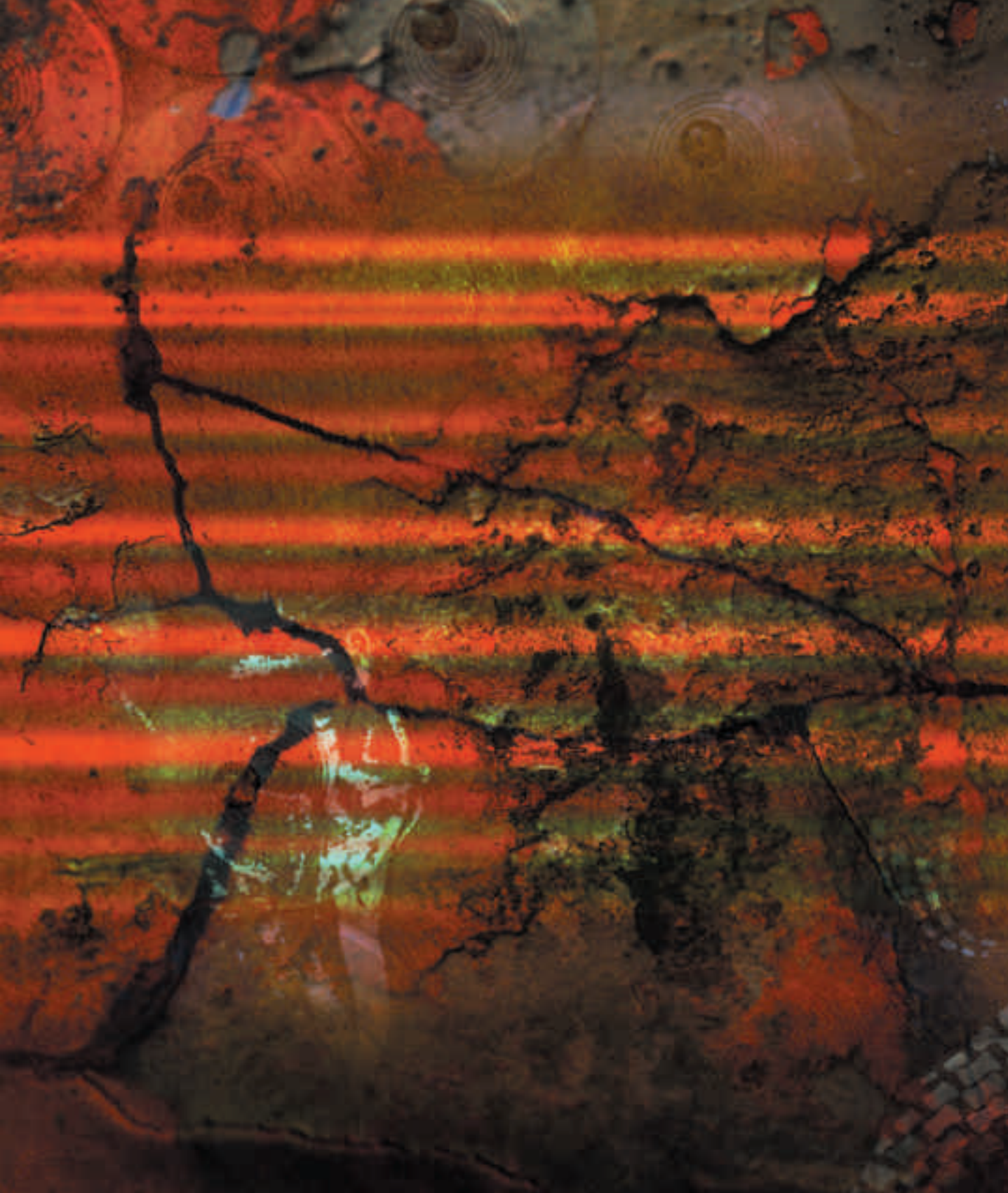
Avgränsningar och antaganden
Det praktiska arbetet med Nyttosam

13 4. REDOVISNING AV PROJEKTENS RESULTAT

Samhällsekonomisk potential
Verkningsgrad
Projektkostnad och kostnad per verkningsgrad
Lönsamhet på kort sikt
Lönsamhet på medellång sikt
Payoff-tid
Påverkan på deltagarnas ekonomi

18 BILAGA

Vi står under 2010-talet inför en stor demografisk utmaning i och med att arbetskraften minskar till följd av ökade pensionsavgångar. Nyttillskottet till arbetskraften är för lågt relativt avgångarna. Ett tillskott av fler individer till arbetskraften kommer inom överskådlig tid att vara avgörande för att kunna behålla och finansiera den gemensamma välfärden.

Av de unga som borde vara i arbete, eller i studier för att senare komma i arbete, är det en relativt stor grupp som är utanför. Det är en grupp som av olika orsaker inte tar sig in i arbete eller studier utan särskilt stöd. Åtgärder för att bryta deras utanförskap är därför mycket viktiga. Risken är annars att deras utanförskap permanentas och att de inte kan uppfylla de krav arbetslivet ställer.

Sedan 2007 har Konsultföretaget payoff följt och utvärderat ett stort antal projekt som syftat till att bryta deltagarnas utanförskap. Projekten och verksamheterna som studerats präglas av samverkan mellan relevanta lokala aktörer. Syftet är att så effektivt och snabbt som möjligt ge det stöd som behövs för den enskilda individen. De främsta uppdragsgivarna för projekten har

varit Samordningsförbunden men de som finns med i studien är av samma karaktär som många projekt som idag finansieras av Europeiska socialfonden.

Payoff har byggt upp en omfattande databas med resultat från deras utvärderingar. Databasen innehåller en mängd olika nyckeltal på samhällsekonomisk nivå och nedbrutet för aktörerna kommun/stad, landsting/region, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt för individerna som deltar.

I den här rapporten redovisas resultat från projekt som haft unga vuxna som målgrupp eller där unga vuxna ingått bland deltagarna. Beräkningar och redovisningar är baserade på 592 deltagare som är mellan 18 och 30 år gamla inom 28 olika projekt.

Unga vuxnas utanförskap är idag omfattande. Det skapar problem för individerna själva och deras närmaste. I den här rapporten fokuserar vi främst på förmodade samhällsekonomiska effekter men vi vill för den sakens skull inte förringa de problem som utanförskapet innebär för individen och anhöriga.

Sammanfattning och slutsatser

De projekt som ingår i den här rapporten har utvärderats av payoff med beräkningsmetoden NyttöSam. I bilaga 1 finns alla projekt redovisade. Målgrupp för projekten har i första hand varit unga vuxna eller så har unga vuxna ingått som en del av målgruppen. Resultaten i rapporten är begränsade till deltagare som är mellan 18 och 30 år.

Huvuddelen av de projekt som utvärderats har visat sig vara förmodat ekonomiskt lönsamma men med en stor spridning. Eftersom inga kontrollgrupper har använts och uppföljningen av deltagarna har begränsats till ett år efter tiden i projektet kan vi inte med exakthet beräkna resultatet. Prognoserna bygger på befintliga data samt nationalekonomiska teorier om arbetsmarknaden. Ett viktigt antagande är att undanträngningseffekten, det vill säga att ny arbetskraft tränger undan annan, är mycket låg när dessa individer kommer i instegsjobb samtidigt som behovet av arbetskraft är stort inom många sektorer redan nu. På sikt är behovet av arbetskraft enormt och en mycket stor utmaning för samhället. Antagandet är att den befintliga arbetskraften är flexibel och resurser till största del kan omfördelas. Presentationen av resultaten är uppdelade dels på olika sektorer, dels för samhället som helhet. För att förstå begreppen och terminologin hänvisar vi till kapitlet om *Redovisning av projektens resultat*.

Lönsamheten i samhället som helhet

Den samhällsekonomiska potentialen, det vill säga den möjliga lönsamheten, på ett års sikt är i genomsnitt drygt 600 000 kronor per deltagare. Potentialen bygger på att deltagaren lämnar bidragsberoende, minskar konsumtion av vård och omsorg och i stället börjar producera och betala skatt.

Den lönsamhet som projekten bidragit till är naturligtvis inte alltid så hög som den ursprungliga potentialen men förutom att investeringen oftast återbetalar sig redan inom ett år så finns det även en genomsnittlig lönsamhet på 35 800 kronor per deltagare redan det första året från att deltagaren kommer in i projektet. De följande åren finns ingen projektkostnad med i beräkningarna och prognosen är då att en lönsamhet på i snitt 441 000 kronor per deltagare uppstår under fem år. Det handlar alltså om hög samhällsekonomisk lönsamhet för en insats som i snitt kostar 66 400 kronor per deltagare. På längre sikt blir lönsamheten naturligtvis ännu högre och när det som nu handlar om unga människor är den högsta möjliga lönsamheten fram till pensionsåldern oerhört hög.

Mediantiden för att projekten ska betala sig själva är sju månader. Återbetalningstiden är kortare för kommunerna men något längre för Försäkringskassan och staten totalt. Landstinget ligger precis på medianen. Det betyder alltså att det finns förmodad hög lönsamhet för alla nivåer i samhället, vilket bör vara ett incitament för kommun, landsting och stat att gemensamt verka för att bryta utanförskapet.

Resultaten visar att det verkar vara samhällsekonomiskt mycket lönsamt att fokusera på unga vuxna som står utanför arbete och studier.

Några tydliga framgångsfaktorer för ett lyckat projekt

Det finns många faktorer som bidrar till att utöka arbetskraften och minska arbetslösheten. Utbildning är en mycket viktig faktor liksom det rådande konjunkturläget. För dem som befinner sig långt utanför arbetsmarknaden och kanske aldrig har haft ett långvarigt jobb eller lyckats fullfölja en yrkesutbildning behövs dock särskilda insatser.

Projekten som studerats har arbetat med en helhetssyn på individen och samhället. Identifiering av individens behov och vägen till sysselsättning har fått styra. För att kunna hitta och komma in på lämpliga vägar har samverkan över myndighetsgränser för att undvika stup- och sugrör varit centralt. Samlokalisering av personalresurser har kortat tider avsevärt och bidragit till bred relevant kompetens. Inte minst har tillgång till medicinsk kompetens, ofta psykiatrisk, varit betydelsefull. Personlig utveckling och vägledning med ”jobbcoacher” har varit viktigt och framgångsrikt.

I organiseringen av projekten har en långsiktig finansiering varit betydande. De samverkande organisationerna har funnits i en styrelse med gemensam ledning och tillsammans i det praktiska arbetet.

Rapporten visar att det finns många lovande projekt som riktar sig till unga vuxna med behov av samhällets stöd och insatser för att bryta ett utanförskap. Genom att jobba med multi-kompetenta team, samverka och se helheten har arbetet bedrivits betydligt effektivare än vad som skulle vara fallet om aktörerna verkat var för sig.

1. Översiktlig beskrivning av målgruppen som ingår i undersökningen

I den här studien ingår endast projekt med deltagare under 30 år. Gemensamt för målgruppen unga vuxna som deltagit i de utvärderade projekten är att de stod långt ifrån arbetsmark-

naden, det vill säga att de inte var direkt anställningsbara. De var inte självförsörjande och i många fall hade de en relativt hög konsumtion av samhällets tjänster inom vård och omsorg.

Tabell 1. *Projektmassa och deltagare.*

Antal studerade projekt	28
Antal deltagare 18-30 år som ingår i studien	592
Medelålder i projekten	24 år
- åldersspridning	18 – 30 år
Könsfördelning	51 % kvinnor
Antal deltagare per projekt (medel)	21
- spridning antal deltagare	3 – 61 deltagare
Tid i projekt (medel)	41 veckor
- spridning tid i projekt	7 – 117 veckor

2. Beskrivning av arbetsmarknadsprojektet

Uppdragsgivaren till payoffs utvärderingar har varit Samordningsförbunden som även har varit de som drivit projekten. Samordningsförbundens uppgift är att genom finansiell samordning arbeta med samordnade insatser för personer som behöver rehabilitering för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Det är ett sätt för offentlig sektor att samverka och utnyttja resurser effektivare.

Samordningsförbunden består av parterna Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, region/landsting och stad/kommun. Genom att parterna funnits med i styrelser och det praktiska arbetet har insatser underlättats både i projektet och genom att remisser kunnat snabbas på. Med utgångspunkt från Samordningsförbundens uppdrag har det praktiska arbetet i projektet varit mycket fokuserat på att arbeta sek-

torsövergripande med samverkan, helhetssyn och med att minska rundgång. Med de olika parterna inblandade har man kunnat utnyttja flera kompetenser och jobba tvärssektoriellt och lösningsfokuserat utifrån en kartläggning.

De projekt som har arbetat effektivt har haft en metodik där man kunnat möta ungdomarna där de befunnit sig och med utgångspunkt från den enskildes kompetens och vilja. Coaching har varit ett viktigt inslag. Många av ungdomarna hade ofta en trasslig skolgång med avbrutna eller oavslutade studier och mycket begränsad arbetslivserfarenhet. Det har då varit viktigt att se den enskildes resurser och ta vara på hans eller hennes önskningar och lotsa honom eller henne framåt. I flera fall har det pågått rehabiliteringsinsatser samtidigt som arbetspraktik. Samlokalisering av resurserna har

avsevärt förkortat arbetsgången tidsmässigt. Att så tidigt som möjligt kunna sätta in relevanta åtgärder snabbt så att ungdomarna får förutsättningar att kunna arbeta, utbilda sig, delta i annan aktivitet eller uppnå en bättre livskvalitet har varit mycket viktigt.

Personalsammansättningen med olika kompetenser från de fyra huvudmännen och personer med lång erfarenhet har betytt mycket. Att det i teamet funnits en sjuksköterska som kunnat arbeta med deltagare som haft olika psykiska och

medicinska problem har haft särskilt stor betydelse. En ytterligare framgångsfaktor har varit att man upplevt sig som en grupp och kunnat arbeta prestigelöst mellan myndigheterna.

Målsättningarna för projekten handlade om att deltagarna skulle uppnå eller öka förmågan till förvärvsarbete, förbättra livskvaliteten och stärka den sociala kompetensen.

3. Beskrivning av den beräkningsmetod som används

Modellen som används, Nyttosam, har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs i slutet av 1990-talet. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet Nyttosam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med hänsyn till förändringar av skatter, ersättningar, standardkostnader och så vidare.

Med stöd av Nyttosam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter som syftar till att minska utanförskapet i samhället och att individernas självförsörjningsgrad ökar.

Kortfattat fungerar programmet Nyttosam på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation före en åtgärdsperiod och sedan jämföra det med motsvarande situation efter åtgärden beräknar Nyttosam de ekonomiska effekter som uppstår. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet som för olika aktörer och övrig stat. De aktörer som redovisas separat är kommun/stad, landsting/re-

gion, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, staten totalt, försäkringsgivarna samt individen själv.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet. I rapporten presenteras utfall av beräkningarna men av både praktiska skäl och rättighetsskäl presenteras inte de omfattande formler som används.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för beräkningarna har ett antal avgränsningar gjorts baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning. Utan dessa avgränsningar blir sambanden för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer.

För just den här gruppen, som är mycket

långt från arbetsmarknaden, innebär skapade jobb ytterligare jobb på arbetsmarknaden.

- Alla resurser som frigörs kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet. Ett exempel är att om personalen inom vården får färre patienter till följd av bättre hälsa bland dem som stått utanför arbetsmarknaden så finns det direkt andra behov som måste tillgodoses.
- Eventuella inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och om givning ingår inte.
- Beräkningen förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka. För beräkningarna innebär det att det förutsätts att allt som produceras, varor eller tjänster, kommer att konsumeras på kort eller lång sikt.
- Beräkningen förutsätter att utbetalade lönesubventioner alltid är anpassade till individens produktivitet, vilket innebär att arbets-

givaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med subventioner.

- Lönesubventionen står i omvänd proportion till individens produktivitet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi betona att det är svårt att identifiera, mäta och beräkna samtliga ekonomiska konsekvenser som är kopplade till en individs rehabilitering. Särskilt komplicerat är det att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” så kallade ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande med mera som har hög potential för ekonomisk utveckling. Sådana effekter finns inte med i kalkylerna.

Det praktiska arbetet med Nyttosam

När samhällsekonomiska utvärderingar ska göras är det bästa att en totalstudie genomförs som en del av projektet från start. Det har dessvärre inte varit aktuellt av praktiska och kostnadsmässiga skäl för de studier som ingår i den här rapporten. Av den anledningen har projektstudier som bygger på representativa urval gjorts.

En styrka med den här modellen är dock att uppgifter inhämtas kring individens situation 12 månader före och 12 månader efter deltagandet i projektet. Det gör att det faktiska resultatet på kort sikt, ett år, ligger nära sanningen medan resultatet på fem års sikt är en prognos som bygger på det tidigare utfallet och den potential som finns.

En brist med de utvärderingar som ligger till grund för beräkningarna i den här rapporten är att det saknas kontrollgrupper. I de allra flesta fall är bedömningen hos projektägare att

användning av en kontrollgrupp inte är möjligt varken ur ett etiskt eller rent praktiskt perspektiv. Det ekonomiska utfallet skall därför tolkas med viss försiktighet. Det här gäller givetvis särskilt de prognoser som görs kring de långsiktiga effekterna.

En relevant fråga i sammanhanget är om inte deltagarna skulle ha kunnat bryta sitt utanförskap på egen hand, utan att delta i någon åtgärd? Även om det är en hypotetisk fråga är utgångspunkten att det skulle ha kunnat ske en viss självläkning utan deltagande i ett projekt. För huvuddelen av deltagarna i de olika projekten anser vi dock att de på egen hand inte skulle ha kunnat reda upp sin situation. Detta då merparten av dem inte haft tillräckligt med

egna resurser och dessutom befunnit sig i en komplex livssituation som lett till ett mycket långt gånget utanförskap.

En annan fråga är hur tillförlitlig en prognos är? För att följa projekten longitudinellt bör man utföra ytterligare uppföljning och utvärdering. Även om det kan vara mycket svårt, särskilt med ungdomar som ofta flyttar och inte alltid enkelt går att nå, skulle det vara särskilt intressant att genomföra. Ett av projekten i den här studien riktade sig till unga vuxna och det har genomförts två kompletterande utvärderingar. Utvärderingarna visar på en förbättrad tendens såväl två som tre år efter att deltagarna har lämnat projektet jämfört med situationen ett år efter avslutat projekt.

4. Redovisning av projektens resultat

Ett antal nyckeltal används av payoff för att räkna ut samhällsekonomiska effekter. Följande nyckeltals medelvärden, max- och minvärden redovisas:

- Samhällsekonomisk potential
- Verkningsgrad
- Projektkostnad och kostnad per verkningsgrad
- Lönsamhet på kort sikt (1 år)
- Lönsamhet på medellång sikt (5 år)
- Payoff-tid
- Påverkan på deltagarnas ekonomi

Samhällsekonomisk potential

Den samhällsekonomiska potentialen är beräknad utifrån den situation som deltagarna befann sig i innan tiden i projektet.

Med *maximal samhällsekonomisk potential* avses det samhällsekonomiska värde som maximalt kan uppnås när insatsen startade.

Med *tillgänglig potential, kort sikt - föreläge* avses den årliga potential som finns att tillgå då deltagaren kommer in i projektet. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska utrymme som motsvaras av skillnaden mellan värdet av ett heltidsarbete med genomsnittslön (27 200 kronor i månaden) plus den eventuella reala resursförbrukningen i form av vård och omsorg med mera reducerat med den eventuella produktivitet deltagaren har med sig in i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kronor på kort sikt, det vill säga ett år. Omvänt, om en delta-

gare har ett osubventionerat arbete på heltid och inte är i behov av några som helst stödresurser i föreläget är potentialen noll. Som framgår av tabell 2 nedan är medelvärdet på den tillgängliga potentialen, där resursförbrukning ingår, i föreläget cirka 600 000 kronor, med ytterlighetsvärden på 838 600 kronor och 527 000 kronor. Den tillgängliga potentialen beräknas utifrån att det förekommer ett visst produktivt arbete i föreläget på i genomsnitt 10 000 kronor per deltagare (knappt två procents produktivitet) samt att den genomsnittliga vård- och omsorgskonsumtionen är knappt 60 000 kronor per deltagare; $600\,000 = (550\,000 - 10\,000) + 60\,000$ kronor.

Vid efterläget har den tillgängliga potentialen minskat med cirka 110 000 kronor till 490 000 kronor, vilket motsvarar en verkningsgrad på 18 procent. Det betyder att det även efter projektets slut finns mer produktivitet att hämta. Se mer under rubriken Verkningsgrad.

Den maximala tillgängliga potentialen på lång sikt visar det potentiella samhällsekonomiska värdet fram till maximal pensionsålder, det vill säga 67 år. Även om det här enbart är en teoretisk siffra visar den ändå vilka stora värden som står på spel i projekt där utanförskapet är stort – medelvärdet är drygt 24 miljoner kronor per deltagare!

Tabell 2. Sammanställningen visar samhällsekonomisk potential, kort sikt i före- och efterläge samt maximal potential per deltagare.

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Tillgänglig potential, kort sikt (ett år) - föreläge	600 413 kr	838 600 kr	526 858 kr
Tillgänglig potential, kort sikt (ett år) - efterläge	490 403 kr	621 163 kr	320 686 kr
Maximal tillgänglig potential, lång sikt (till 67 år)	24 036 001 kr	32 705 400 kr	18 668 629 kr

Verkningsgrad

Verkningsgraden kan sägas utgöra ett mått på projektets produktivitet, i och med att den mäter hur mycket som har ”producerats” per tidsenhet, i det här fallet ett år. Med andra ord visar verkningsgraden hur mycket av projektets ursprungliga potential (tillgänglig potential, kort sikt – föreläge) som frigjorts under det ettåriga efterläget jämfört med föreläget. Som mest kan verkningsgraden vara 100 procent vilket innebär att hela den potential som deltagaren hade kopplad till sig när denne kom in i projektet har frigjorts. Det innebär dels att personen i fråga fått ett heltidsarbete utan subvention, dels gjort sig helt oberoende av olika samhälliga resurser som sjukvård, omsorg etc.

Den totala verkningsgraden är sammansatt av en verkningsgrad för produktion, exempelvis arbete, och en för förbrukning av reala resurser, exempelvis konsumtion av vård. Som framgår av tabell 3 är medelvärdet på den totala verkningsgraden 18 procent, ett resultat av att verkningsgraden för produktion och reala resurser är 12 respektive 41 procent. Uttryckt i kronor motsvarar 18 procent cirka 110 000 kronor (se även under rubriken Samhällsekonomisk potential ovan).

Tabell 3. Sammanställningen visar projektens verkningsgrad, uppdelat på produktion och real resursförbrukning.

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Total verkningsgrad	18 %	41 %	2 %
Verkningsgrad, produktion	12 %	36 %	- 4 %
Verkningsgrad, reala resurser	41 %	95 %	- 9 %

Projektkostnad och kostnad per verkningsgrad

Projektens samhällsekonomiska kostnad innebär att man redovisar kostnaden för den totala resursförbrukningen relaterad till projektets genomförande. Det innebär att även de eventuella resurser som använts utanför den egna budgeten ska räknas in i den totala kostnaden.

Genomsnittskostnaden för samhället per deltagare i de studerade projekten är drygt 66 000 kronor, med en stor spridning mellan

ytterlighetsvärdena; 5 700 kronor respektive 225 000 kronor. Kostnaden per verkningsgrad är beräknad genom att man dividerar projektkostnaden med den totala verkningsgraden. På det sättet kan nyckeltalet sägas mäta projektets effektivitet och i genomsnitt är det drygt 7 300 kronor. Även här är spridningen stor mellan projekten, åtta av projekten har en kostnad per verkningsgrad underskridande 1 000 kronor, medan två har en kostnad per verkningsgrad överstigande 35 000 kronor.

Tabell 4. Sammanställningen visar projektens samhällsekonomiska kostnad och kostnad per verkningsgrad per deltagare.

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Projektkostnad	66 400 kr	224 600 kr	5 700 kr
Kostnad per verkningsgrad	7 310 kr	41 733 kr	279 kr

Lönsamhet på kort sikt (1 år)

Det här nyckeltalet beräknas genom att intäkten på kort sikt, ett år, minskas med projektkostnaden. Medelvärdet för samhället är 35 800 kronor per deltagare med en mycket stor spridning på drygt 400 000 kronor mellan bästa och sämsta resultat. Även kommunen och landstinget uppvisar positiva medelvärden, medan

staten totalt och dess olika aktörer har medelvärden som är negativa på kort sikt. Framför allt uppvisar Arbetsförmedlingen röda siffror i de allra flesta projekt vilket är en konsekvens av den speciella roll som Arbetsförmedlingen har i processen att reducera utanförskapet.

Tabell 5. Sammanställningen visar projektens lönsamhet per deltagare för offentlig sektor och dess olika sektorer på kort sikt.

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Samhället	35 800 kr	270 600 kr	- 131 700 kr
Kommun/stad	12 000 kr	67 200 kr	- 23 000 kr
Landsting/region	14 500 kr	193 000 kr	- 39 400 kr
Staten, totalt	- 23 900 kr	44 300 kr	- 148 000 kr
Arbetsförmedlingen	- 33 200 kr	197 kr	- 110 700 kr
Försäkringskassan	- 5 800 kr	58 900 kr	- 46 100 kr

Lönsamhet på medellångsikt (5 år)

Det här nyckeltalet beräknas genom att man gör en kalkyl baserad på att den kortsiktiga intäkten, som uppkommit första året efter deltagarna lämnat projektet, kvarstår under ytterligare fyra år och från det värdet dras åtgärds-kostnaden. Även om resultatet bygger på en prognos visar den på den potentiella lönsamhet

som kan realiseras om det kortsiktiga resultatet kan bli bestående i ytterligare några år.

Medelvärdet för samhället per deltagare är drygt 440 000 kronor. Anledningen till att lönsamheten är proportionellt större efter fem år än efter ett år har att göra med att hela projekt-kostnaden tas år ett. Kommande års intäkter ”tyngs” därför inte av den här posten.

Tabell 6. Sammanställningen visar projektens lönsamhet per deltagare för offentlig sektor och dess olika sektorer på medellång sikt, fem år.

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Samhället	441 000 kr	1 492 000 kr	- 64 000 kr
Kommun/stad	122 900 kr	402 300 kr	- 41 100 kr
Landsting/region	118 500 kr	994 000 kr	- 71 400 kr
Staten, totalt	26 400 kr	266 000 kr	- 323 400 kr
Arbetsförmedlingen	- 125 500 kr	9 600 kr	- 416 000 kr
Försäkringskassan	18 700 kr	322 000 kr	- 222 100 kr

Payoff-tid

Med det här nyckeltalet mäter man hur lång tid det tar innan projektets kostnad är återbetald till samhället respektive de olika sektorerna. Av de projekt som studerats inför den här rapporten är medianvärdet för samhället sju månader. Kortaste återbetalningstid har några projekt med en månad medan det finns ett projekt som saknar lönsamhet även på lång sikt, vilket innebär att det inte finns någon payoff-tid över huvud taget för det här projektet.

På sektorsnivå har kommunen den kortaste mediantiden på fem månader medan landstinget har en median på sju månader.

Genom den speciella roll som Arbetsförmedlingen har i processen att reducera utanförskapet är det inte förvånande att konstatera att Arbetsförmedlingen saknar en återbetalning i de allra flesta av våra studerade projekt.

Tabell 7. Sammanställningen visar projektens payoff-tid för offentlig sektor och dess olika sektorer.

	Medianvärde	Lägst värde	Högst värde
Samhället	7 månader	1 månad	---
Kommun/stad	5 månader	1 månad	---
Landsting/region	7 månader	1 månad	---
Staten, totalt	21 månader	1 månad	---
Arbetsförmedlingen	---	11 månader	---
Försäkringskassan	11 månader	1 månad	---

Påverkan på deltagarnas ekonomi

Påverkan på deltagarnas egen ekonomi har varit positiv i alla de projekt vi utvärderat. I

genomsnitt har den disponibla inkomsten ökat med nästan 30 000 kronor på årsbasis med ett maxvärde på hela 65 000 kronor.

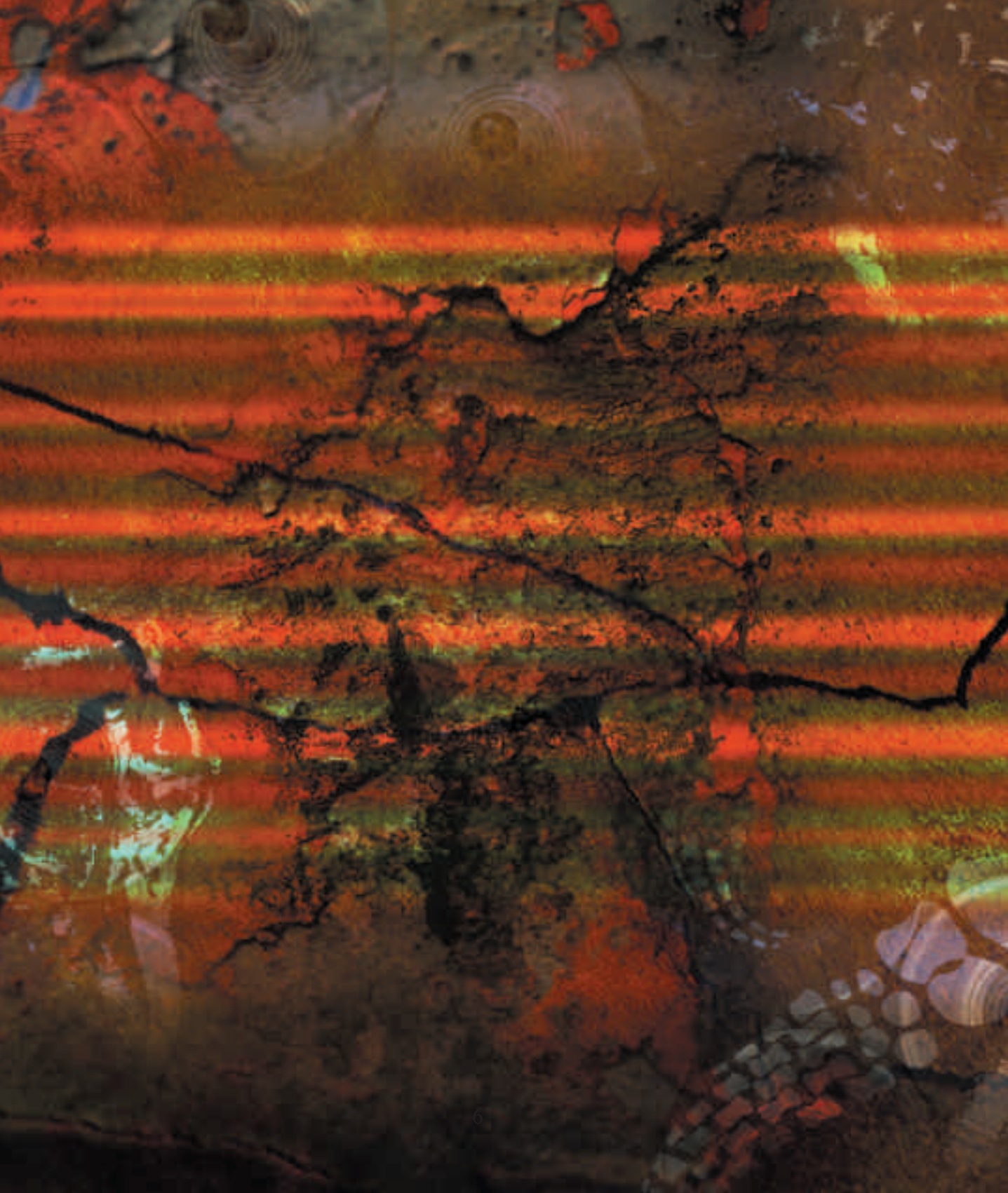
Tabell 8. Sammanställningen visar hur deltagarnas egen ekonomi påverkats på kort sikt (1 år).

	Medelvärde	Maxvärde	Minvärde
Disponibel inkomst	29 900 kr	65 400 kr	7 100 kr

Bilaga 1. Sammanställningen av studerade projekt.

Här redovisas en kortfattad sammanställning av de projekt som ingår i rapporten. Förutom projektnamn anges beställare, antal deltagare i projektet och som ingår i rapporten, projektets verk-
ningsgrad och dess återbetalningstid.

Projekt	Projektägare	Antal deltagare	Ungdomsprojekt	Verkningsgrad, %	Återbetalningstid, månader
Unga med SA	SF Skövde	10	Ja	36	1
Gemensamma taget	SF Umeå	16		2	---
Utsikten	SF Skellefteå	29	Ja	14	7
Coachingteamet	S Dalarnas SF	12		33	9
Arbetslivscoacher	N Västmanlands SF	23		33	3
Utgångspunkten	SF Ale m fl	61	Ja	20	2
Sigma	SF Norra Örebro län	4		4	7
Ungdomscoach	SF Norra Örebro län	28		41	2
Linus	SF Motala	36		7	7
Kuggen	SF Kramfors	17	Ja	8	14
Samteamet	SF Ö Östergötland	11		19	2
ViCan	SF Hisingen	3		6	88
Metod & Matchning	SF Sundsvall	43		15	7
Jobbcentrum	SF Karlskoga	12		16	4
Epsilon	SF Norra Örebro län	26		14	4
Empowerment	SF N Västmanland	29	Ja	11	8
Sambandet	SF Timrå	15	Ja	15	6
Lotsen	SF Borås	30	Ja	39	2
Åtgärdsteamet	SF Mjölby	10		6	10
Columbus	SF Göteborg centrum	30	Ja	15	15
Rodret	SF Hisingen	12		20	6
Tolvan	SF Ö-vik	14		4	75
Mellansteget	SF Skellefteå	6	Ja	7	49
Coachingteamet	SF Falun	25	Ja	18	22
PraktiksamLindesberg	SF Norra Örebro län	26		17	1
PraktiksamNora	SF Norra Örebro län	25	Ja	27	1
PraktiksamHällefors	SF Norra Örebro län	14		33	1
Ayande	SF Göteborg väster	25	Ja	9	22

DET LÖNAR SIG

Denna rapport har Payoff producerat för Temagruppen Unga i arbetslivets räkning. Temagruppen Unga i arbetslivet är ett gemensamt arbete mellan Ungdomsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, SKL, Försäkringskassan, Skolverket, Communicare och Socialstyrelsen där vi dels gör omvärldsanalyser och gemensamma rapporter samt dels samlar in, analyserar och sprider erfarenheter från de projekt som bedrivs med finansiering från Europeiska Socialfonden i Sverige och andra länder under programperioden 2007-2013.

Rapporten är en sammanfattande analys av 28 projekt - varav ett antal men inte alla har haft ESF-finansierad verksamhet - med tillsammans över 500 unga deltagare där Payoff gjort så kallade payoff-kalkyler för att undersöka projektens verkningsgrad. Rapporten berättar om projektens lönsamhetsgrad och hur snart den investering som görs i arbetet för att bryta ungas marginalisering återbetalar sig. För mer information om Temagruppen Unga i arbetslivets arbete se www.temaunga.se

THEMEGROUP
YOUTH

